Бары дойдулар пролетариҥдара, холбоҥуҥ!

САҤА ОЛОХ

Хаҥыат 1931 сыл аптыныы ыйтан тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОНКААҒЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 106 (5617) | 1981 сыл. Балаҕан ыйын 5 күнэ СУБУОТА | Сымната 2 харчы

СИБЭЭС ҮЛЭТИН — ОЛОХ КӨРДӨБҮЛЛЭРИГЭР

Государствоо үлэлэн хаалтуунан, сир аҕыйах бүппүт кэмнэрэ, биллэн ороҕуоммутугар эмиэ кэмнэнэ сылларга сиэмэх средстволара билэрдик сайыннылар, телефон, радио, телевидение тыа сирэ ааҕар үлэлиэхтэрэ кирдилэр. Сибэс үрдэл, киин отделениелэрин быланнарын сүмпүөмэ сиитэхтүк таҕыстылар, мэҥиэстиэннэҕэ оонньу оҥоруулуу сыыйа тупсаран иҕэллэр.

Оо «разви оройуо» сибэстэй предприятиелэрин, личнайдай-техническай сыалын (ЛТС) үлэлэрэ биллэрин даҕаны ССКП XXVI съезтэн хаардыбүлүүрүгэр, үлэһиттэр үүнэн иҥэр аналлыылыктар ситэ эҥинэтүөлүөттэр, алдьах итэҕэстэрдээхтэр. Оҕу иэйиэхтэн иҥэтэн күннэтэ кирдэр сиэдэлэр, этиилэр да тоҕо бүлүүллэр.

Тыа сирэн олохтоохторуттан почтаны, периодическай бааһыны гиэрдин бөлдьохторо ыстаатыа кэбиллэллэр. Быйыл кэн ыйга ортотунан 15-ка эрэ тэлбэстэ, оттон ыраах Соловьев, Балугур, Бахсы иэйиэ элэктиэригэр өссө сиэдэ. Бу итэҕэс аналлах автотранспорты кэдьүүстэрэхтэн үлэлиэхтэн, ойуус сыыллары ситэ туһамматтан тахсар.

Телефон уонна радио биллэрин даҕаны мэлдьэхтүү үлэлиэллэр. Линиялар алдьанныларын хаҥатыллыллэр, аттан ыраах мэҥэҕэр үүнтэр. Бу бөҕүрүөскэ хас биирдии отделение аҕыс, кыарчас дьиэлэргэ үлэлиэллэр, оттон Чаҥырга дьиэ тоҕуо дьаҥна суох. Оо үрдүнэн сохоотар директордара, сельсоветтар исполкомнара оройуон салайар органнара бу бөҕүрүөскэ ылыммыт түрүөхтэрин толоруохтарын ыйытыллар.

Итэ буҕа барыта оройуонка уонсой үлэлиэхтэрэ, тэҥинэтэ наадыйыллыбыт толоруулуу кыраҕа суох ыарахаттары үөскэтэр. ЛТС коллективыгар (начальник Кириллин А. Г.) сиэтиэх бөлүмэҕэ идэлээх кадрдар тиийбэттэр, үлэ дьиссиплинэтэ өссө да намыһах, турбуттуулуубут уҥаастыкка эмиэ ситэ суох. Оо да иҥэн эчэдьиэбэт дириҥнар туруоҥна кирдүлэр, ааҕыллаан испэттэр, тарилтэлэр уонна гражданнар көрдөҕүүлэрэ, этиилэрэ оперативнайдык толорулуубуттар.

ССКП XXVI съезтэ кэҥиэмнэнэн хааччыйыы эйгэтигэр, оо иҥэтэр сибэс предприятиелэрыгар, ордук ыарыгыттаах сорохтары турбуорбута, киниэлэр-уолларын эмтиэҥнэрэн дьон күннэҕэ олохторун тыыр бөҕүрүөҕүнэн аҕыстыта. Сибэс средстволарын билиҥнэ кэмнэ хаҥаҥыстыыллар да ордук чуолкайдык, оперативнайдык, хаҥыйа суох үлэлиэхтэхтэр. «Днепр биинэ үлэбитин,— диэн этиилэбитэ ССКП Киин Комитетын съезкэ Отчуотунай докладыгар,— үүнэ от түгэр киниэлэр хайдах хаачыллаллыларын сыаналаччылар. Быталыыктык, ирдэбиллэхтик сыаналаччылар. Оҕоҥ, табаарыстар, наадыйыллыбыт сөп түбэлиннэрэн сибэс үлэлэн уонна ЛТС салаталара баар итэҕэстэри туруннык туоратар, үлэһиттэри сибэс средстволарынан хаҥыйа суох хааччыйар, тыа сирэн олохтоохторуттан почтаны, хаҥыаны уонна сурунаалы турунньук тиэрдэр эйгэлиэстэхтэр. Итэ сорудуу ситиһиилээхтик толоруу туһаннаах коллективтар чилиэннэрин политическай питиинэ туоларыы, киниэлэр үлэлэ эмиэтиэстэрин үрдэтэр оройэр. Бу дьыалаҕа администрацияҕа олохтоох партийнай, профсоюзнай уонна комсомольскай тарилтэлэр күннэтэ көмөлөһүөхтэрэ.

Хонуутааҕы лаборатория

ВИННИЦКАЯ УОБАЛАС. Винницкой оройуон Чапаев аатынан колхозуттар мэчиҥнэрэ сирэйдэрэ хас биирдии гектара сыалта 70 центнер үүтү уонна 5 центнер эти оҥорон таһаарбыллыы хаачыллыбар. Колхоз Сүөһү аҕыйытын Украинатаабы научнайдай-мэчиҥнэр институтуна оонньуулаах хаҥаҥыстыбатынан буоллар. Маанытаабыт научнайдай-мэчиҥнэр институтун ыытыы бөҕүрүөкэ бастакы хонуурга 400 гектартан хас биирдиититтэн 200 центнер нуоҕ маасса ыыллыбыта. Оо сэнэҕэ уонна сиидэйэ уонна от мэҥэхэтин бөлүмэҕэ ыытыллыбыта. Маанытаабыт сезон устатыгар оту үс тэгиэ хонуйаллар. Культурнай мэчиҥнэрэ үүнүүгэ ыытыы кэмигэр хас биирдии ыраах түөрүү тонна сүмэҥнэнэн итиннэ үстүү центнер дорохтоох аҕыйыы суруйар кэмэҕэ бэлэмнэнэр.

Чапаев аатынан колхоз опытыгар олоҥуран интенсивнай культурнай мэчиҥнэрэр уобалас үүгэ атын хаҥаҥыстыбаларыгар үөрэнэллэр.

СНИМОККА: научнайдай-мэчиҥнэр институт хонуйаҕа уонна мэчиҥнэрэ лабораториятын сэбиэдиссэйэ П.С. Макаренко (хаалас), научнай үлэһит Е. П. Ковтун уонна колхоз бырабылыанынан ньатын председателин солбуйаччы В. В. Мостицкай мэчиҥнэрэ от үүнүүтүн көрөллөр.

А. Гордиенко фотета. ССТА фотохрониката.

ХОМУУР ҮЛЭЛЭРИГЭР — ҮРДҮК ТЭТИМИ, ХААЧЫСТЫБАНЫ!

Сыллааҕыларын толордулар

«Чурапчы» совхоз Туа ыраахтаах бөлүөгэдэтин нуоҕуу отчута Д. П. Никифоров салайар 10 киниэннэх ыаҥа-ыллыы звенота сүүс күүстэрэ 265 тонна оту хомуйан, сезоннаах сорудаҕын 65 тоннанан ааҥнаан. Отчуттар биллэрин даҕаны ходуһаттан тахса кэлэктэр. Киниэлэр хонуутааҕы отуулларга хонно сылдьан бу хаадьыт ааҕыллыбыт күннэргэ күөх сайын бөҕүнэн сомсуспах таан хаалларга дьулуһаллар.

Общественнай сүөһүгэ дорохтоох аҕыллыгы бэлэмнэһиэн сезоннаах быланын 150 бырыһыанын толордорбут диэн үтүө бэлэлэахтар.

П. ЛЕБЕДЕВ.

14-түү тоннолаахтар

П. П. Скацев Карл Маркс аатынан совхоз Мугудайдаах отделениетыгар клиникэ үлэлиир, сэсиэнэ салайар. Киниэлэр кытыы-бастах, ааҕыах сиэдэрэ өттүүлэр. Бу түһүгэлэбит ардах тартан улахчаныы мэҥэй дьиэстилэр, туруорбут бу гуллаҕын ардахха бөлдьыыллыбыт, отторуу күннэрэ ыраах.

Уоппускатын кэмигэр

Дмитрий Захарович Эверстов от-мас үлэтигэр олох оҥо сааҕыттан ыраллан улаппыта. Арааҕа ыйаҕаннаах ыстыыларга ыраах үрэх бастыытар, ергэкэ тиийэ кинэн волхоз, кэлин совхоз суөһүгүн этэҥэ ыысталлыыт Эрилин Эристиин аатынан совхоз Хадаарааҥы отделениетыгар биир гуулаҥ үлэлиэ.

Киин билигин мараҥан ааҥнаан, дорообуйатын тутуттуннан, ыаайбат буоллаҕына эмиэ ыраах. Оо да уоллаах совхобун үлэлиттэн туоҕа турбат. Ыыстыллар субуотуннуктарга аптинайдык кыттар. Быйыл общественнай сүөһүгэ дорохтоох аҕыллыгы бэлэмнэһиэҥиҥэ, уоппускатын кэмигэр, моой оттоото.

Бэрт кыра Оҕус Охтубут уонна Сэргэлэх диэн чоҥолох алаастары мыҥдырдын сирийэн оттоото. Опытчаах үлэһит сүөһүтүөкчалаабыт дорохтоох аҕыллыга бастакы суортааҥынан сыаналанна. Киин отделение салаатыгар 5 тонна оту тутта. Маҥтан күүн отделениеҕа өссө күүс-кэмэ буолар үтүө бэлэлаах.

П. ЛУКИН.

Сорудах аҥарылынна

Сахаа нитилэтка бастаа сылыгар сүөһүгүтэн сыалдар бородуукчуйа ыыллыыны хас ый, квартал аҥыы эрэ дьиэ толоруурга Эрилин Эристиин аатынан совхоз Хоҥоотоохоо отделениетын (управляющай М. П. Луковцев, партийнай тэриллэ секретаря Т. Н. Пестерева) рабочайдара ордук дьулуурдаахтык үлэлиилэр, мэчиҥнэри мукутуурдук туһаарга кэмнэллэр.

Отделение фермаларын коллективтара, күһүгүгү ыйдарга үүт ыамыы наҥалыыт ньиэ совхоз «ЫЕСЛЫС 60 сылы» аатынан комсомольскай-ыччат фермата уонна республика чулуу ыаннык сыттаҕын ыыгарыылаах дьыалаҥан ойоон, ыт тоох социалистическай куоталаһыыны кэҥэтиэ тэнитиллэр.

Сыл аҕыс ыйыгар отделение валовойунан 531,5 тонна үүтү ыаҥнаҕын 117,8 тоннанан аҥарда. Итэ аасыыт сыл туһаннаах кампаниэрэ нэҥэр 9,5 тоннанан ордук, оттон государствоҕа 5,1 тоннанан эбэҥэ түстэрдэ.

Маҥтан күһүн отделение маннынысыттара үүт ыамын наҥалыыт ньиэ оксуһаллар. Оо иннитин мэчиҥнэри мукутуур кэдьүүстэхтик туһаарга, остоммут ходуһалар кэҥэрилэрин мүччү тупсыыга, ойоон аҕыллыгы дьэйдик сиэтэрэ кэлэллэр.

Г. КУЗЬМИН.

Дойду бааһыналарыгар

БАРНАУЛ. Алтайскай Кулундаҕа бурдук быстарылыыбыт уонна астыллыыбыт бааһыналарыгар бурдук ото чэмэхтэммутун мэрбэкчуй—соломо бүтүнүүтүн сүөһү аҕыстыгар ыытыллыыта. Сиу сутэрбит-оборбот итиннэ хонуу үлэлэриҥ тэтимин биллэрдик турдаттар туһугар бурдук хонуурдар быстарыгар оборудованнаах уонна соломону мунньар сэбиилээх тэлэскэлэрдээх «Нива» комбайнар тутуллаллар. Соломону олоччутун хомуйыыт тута фермалар кыбыларыгар итиннэ сүөһү аҕыйытын бөлүмнэрэ сыахтарга таһаллар. Кулунда сири огороочуларын холобурдарын Алтайскай краай үүгэ колхозтара уонна совхозтара батыыллар. Итэ соломону бөлүмнэҕэ тэтимин гүүгэтэгэр кэлэҕы биэрдэ. Биллэрин хаҥыы-үйэ 350 тыҥыынча тонна соломо бөлүмнэнэ, оо аастыыт сыллааҕыгаараар иккэ тэҥэл кэриҥнэнэн эбэт.

ТОСНО (Ленинградскай уобалас). Хас даҕаны таҥаҥас таҥар автомобиллартан турар автопоезынан «Любань» совхоз бааһыналарыттан онтон иннистэн хомуйуллубут хортуоппуй атаарылыыта. Хомуур бастаны күннэриттэн хаҥаҥыстыбаҥа сиргэ сорох даҕаны хортуоппуй суох буолуор диэри бааһыны хомуллан бүппүтүнэн аҥыыллыахха диэн кытаанах быраабыла тутуулунна. «Харыстаабыт—хомуур үлэтин сонуна!» диэн доҕиннэн биллэрин уобалас үрдүкүн 100-тэн тахса хомуйаччылар этэрээттэр үлэлиллэр.

ЦЕЛИНОГРАД. Целиноградскай автокомбинат водителэ П. Колос бурдуту таҥыыга рекордай көрдөрүүнү ситиста. «Тон-элеватор» маршрутунан 25 грузовиканы солбуйан, новатор автопоезынан биир күн устатыгар 2000 тахса центнер сэлиэҥнэйэ таста.

Киин автопоезна 100-кэ тонна уйуктаах. Предприятие инженерэй-техническай үлэһиттэрэ «КРАЗ»-ка саҥа улахан прицептэри оҥордулар.

(ССТА).

БИЛИИНИ ХАҢАТЫЫ ТӨРУТТӘРӘ

Педагогическай темаҕа

Республикаҕаары учууталлар идеяларын үрдүгэр институт иннигэр үөлэнэр курстарга учууталлары ыытан үөрэтэллэр. Былаанынан-быйыл 91,2 бырыыһын толордубут. Кэскэлгэ кудук, үлэ ситэтэ суох.

Улахан болдьоҥо курска бэлэмнээбэт үөлэрилэр уурулуохтаах. Билиги учууталларбыт, салайааччыларбыт даҕаны маныаха ситэ суолта биэрбэттэр — учууталлар курска бэлэмэ суох баралларын. Онон иннигэтин бу итэҕэс туоратыллары наада.

Биһиэхэ ороһуоннаах 13, оскуолалардаах 84 методическай холбоһуктар үөлэлиилэр. В. Т. Игнатьева (Мугудай), У. М. Романова (Дириҥ), К. Г. Макарова (Сылан), А. М. Ермолаева (интернат-оскуола) уо.д.а. курдук опыттаах, былаанныах үөлэлиир методическай холбоһуктар салайааччылара баар буоллулар. Кинилэртэн сорохторо учууталлар идеяларын үрдүгэр институтуттан РАЮНО общественнай методистарыгар тиһиэ түһүүлэр. Ол эрээри бу үлэ билиҥҥи даҕаны эриэдэхси буолбатах. Холобур, английскай тыл учууталларын ороһуоннаах (салайааччы Д. Н. Монастырева), Сылан орто оскуолатын начальнай кылаастарын учууталларын (В. Д. Рожина) методическай холбоһуктара үөлэрин тохтулар. Методическай үлэни тэрийии туруга Хатылы, Амма орто, Бөлүөҥ, Хаадаар адыс кылаастаах оскуолаларыгар кэмэ-намыах таһыгнаах.

Бэйэ билиитин хаҥатыыта учууталлар күннүү үөлэнэхтээхтэр. Онуоха иннилэр үөлэрин көдьүүстэрин, салайыы, хоһуруоллаһыы наада. Бириҥ да, бу ордук эрдэлэрэ туһаайыллар, былаанныаттан, кэскэлэттан дьарыктаныы туһа кыайтарбат. Ол үөскүүр учуутал интеллиэнитэ тутулуктанар. Оскуола администрацията хас биирдии учуутал бу дьаһалга хайдах сыһыаннаах интеллиэнитэ, кэмнэр быыстарыгар, кэмнэр быыстарыгар, иннигэр ааҕыллыбыт, оскороҕо наадалаах. Биһиги ороһуоммутуттан Т. К. Даябаева (Дириҥ), А. А. Платонова (интернат-оскуола), Г. А. Евсеева (Сылан) уо.д.а. курдук учууталлар үөлэрин системалаан опыттарын тарҕатыахха сөп.

Ким хайдах бэлэмнээҕэ педагогическай ааттыларга көстөр. Быйыл ороһуоннаах педаагыдыларга кыраҕыллыбыт 110 дакылаататтан 77-тэ республикаҕа ыытыллыбыта. Ол түмүгэ сотору биллиэҕэ. Аастыт сылга республикаҕаары аҕыйыларга кыттыбыт 87 дакылаататтан 63-гэ бириэмэлэрэ, үлэ аатырдара наараадаламмыт этэ. Оттон интернат-оскуола кууччча тылынан уонна литературатыгар учууталларын опытын түмүү ыытылыыта. Ол биллэн турар, атын оскуолаларга көмөлөөх буолуоҕа.

Учуутал үлэтин барыта оттүгэр, ол иннигэр бастатан туран, кини бэйэтин билиитин хаҥатыытыгар хайдах дьарыктанарын түмүү, ырытар, түмүктүүр уонна сорудахтары туруорар этэбиэнэ аттестациялаах буолар. Аттестация 5 сыл сайаатан ыытыллар, оттон оскуола иннигэр туһаныах үлэ сыл ахсын ыытыллыахтааҕа өйдөнөр. 1978—1979 сс. аттестацияламмыт 214 учууталтан 38-гэ үлэлэрин туһугар сорудах ылбыттар. Ол биллиҥҥи туруттан 6 эрэ киһиттэн сотулуннар, атыттар биллиилэрин, үлэлэрин таһыма кердөөлгэ эпилиттик кэлик.

Учуутал төбөтүн билиитин хаҥатар, дьоҕуурун сайыннарар да, кини улэтэ сочиноон көдьүүстээх. Онон бэйэ билиитин быыстаныахтын, утумнаахтын хаҥатыныы кини мүччүрүйбэт изҕэ, эбэҕэнэҕэ.

Л. ЕГОРОВА,
методкабинет сэбиэ. диссэйиэ.

Сарсын — нефть уонна газ промышленноҕын үлэһиттэрин Бүтүн Союзтаабы күнэ

Уматык боппуруоҕун эрэллээхтик быһаарыы

Саха сирин Арктика өттүнээҕи түрүннүк сайдар промышленнай региону уматыгынан хааччыныыга Боппуруоба үөскэх хоҥотугар геологтар хас да сыллаҕыта арыйбыт ыйылыа гаһа үөскүөн сыалтар сирин туһаҕа таһаарыы көмөлөөҕүнэ.

Хостоохтуулартан туһаналлаччыларга саҥа магистральнай газопроводу тутуурга инзаан Ленскэй куорааҥа промбаза. Оттон Мирнэй куоракка нэһиэ сылдьар механизированнай колонна тэриллиилэр. Трубопроводу Орто Боппуруоба газ үөскүүр сытар сириттэн Саха сирин арктическай промышленнай узел киэҥэтэр. Мирнэй куоракка тиэрдии корудоор. Трасса уһуна — 170-тан тахса километр. Кини иккі атах үөскэммэтэх иэааҥнарын, сиэмилэх ойуурдарын, дохсун сүүрүктээх урэхтэри уҥуордуохтаах.

Экономистар суоттуулларынан, үлэтэ төбө да уустуктардааҕын иннинэ, ороскуотун тургэнник сабыдыа. Маныаҕы газ үрдүк бырыыланнаах конденсаттаах, оттон автобензин, котельнай уматыгын, о. д. е. аргыс бородуукталары ылыахха сөп.

Билиҥҥи туталаччылар үлэҕэ киириэхтээх комплекстары тутууга бэлэмнэнэр үлэлэргэ турунуулар. Ону кытары тэҥнэ үлэлэр сүрүн объектарга эмиэ саҕаланнылар. Уу суолунан Усть-Куттан Ленскэйгэ турбаларын оборудованнены, атын да матырыйаалларын таһалар. Куорат чугаһыгар 36-лыы метрдээх гына турбалары автоматическайдык холбуу иһэрдэр стеллаастар оҥоһуллаллар. Турбалар барыта гидроизоляцияларын түөрт гыммыттан үһүн кэриҥэ стационарнай усулуобуйаҕа ыһэрдиллиэхтэрэ. Ол үлэ хаачыстыбатын үрдэтии уонна болдьохтору кылгатыы электиэтинэн буолар.

Маны аан дойдуга бастакынан Саха сиригэр баһыламмыт 50 кыраадыска тиийэ тымныыга иһэрдии ньымата туттуллуоҕа. Итинник ньыманан хас да сыллаҕыта Орто Бүлүүтээҕи газ үөскүүр сытар сириттэн Якутскайга диэри 400 километр уһуннаах газопровод тутуллубута. Ол экспериментальнай тутуу этэ. Температура 100 кыраадыска тиийэ халбаҥнаһыныгар туһаныы хаамыытыгар ити ньыма табыгастаах буолуна. Онуоха ирбэт гэн даҕаны мэһэйиэн буолбат.

Саҥа газопроводу тутаччылар аан бастакы күннүгэн ударнай вахтаҕа турунуулар, кинилэр 1983 сылга диэри сир анныгыаҕы уматыгы Мирнэйгэ тиэрдэргэ дьулуһаллар.

Д. БУБЫКИН,
ССТА корр.
Якутскай.

БИЛИИНИ ХАҢАТЫЫ ТӨРУТТӘРӘ

Педагогическай темаҕа

Республикаҕаары учууталлар идеяларын үрдүгэр институт иннигэр үөлэнэр курстарга учууталлары ыытан үөрэтэллэр. Былаанынан-быйыл 91,2 бырыыһын толордубут. Кэскэлгэ кудук, үлэ ситэтэ суох.

Улахан болдьоҥо курска бэлэмнээбэт үөлэрилэр уурулуохтаах. Билиҥҥи учууталларбыт, салайааччыларбыт даҕаны маныаха ситэ суолта биэрбэттэр — учууталлар курска бэлэмэ суох баралларын. Онон иннигэтин бу итэҕэс туоратыллары наада.

Биһиэхэ ороһуоннаах 13, оскуолалардаах 84 методическай холбоһуктар үөлэлиилэр. В. Т. Игнатьева (Мугудай), У. М. Романова (Дириҥ), К. Г. Макарова (Сылан), А. М. Ермолаева (интернат-оскуола) уо.д.а. курдук опыттаах, былаанныах үөлэлиир методическай холбоһуктар салайааччылара баар буоллулар. Кинилэртэн сорохторо учууталлар идеяларын үрдүгэр институт, РАЮНО общественнай методистарыгар тиһиэ түһүүлэр. Ол эрээри бу үлэ билиҥҥи даҕаны эриэдэхси буолбатах. Холобур, английскай тыл учууталларын ороһуоннаах (салайааччы Д. Н. Монастырева), Сылан орто оскуолатын начальнай кылаастарын учууталларын (В. Д. Рожина) методическай холбоһуктара үөлэрин тохтулар. Методическай үлэни тэрийии туруга Хатылы, Амма орто, Бөлүөҥ, Хаадаар адыс кылаастаах оскуолаларыгар эмиэ намыах таһыгнаах.

Бэйэ билиитин хаҥатыыта учууталлар күннүү үөлэнэхтээхтэр. Онуоха иннилэр үөлэрин көдьүүстэрин, салайыы, хоһуруоллаһыы наада. Бириҥ да, бу ордук эрдэлэрэ туһаайыллар, былаанныаттан, кэскэлэттан дьарыктаныы туһа кыайтарбат. Ол үөскүүр учуутал интеллиэнитэ тутулуктанар. Оскуола администрацията хас биирдии учуутал бу дьаһалга хайдах сыһыаннаах интеллиэнитэ, кэмнэр быыстарыгар, кэмнэр быыстарыгар, иннигэр ааҕыллыбыт, оскороҕо наадалаах. Биһиги ороһуоммутуттан Т. К. Даябаева (Дириҥ), А. А. Платонова (интернат-оскуола), Г. А. Евсеева (Сылан) уо.д.а. курдук учууталлар үөлэрин системалаан опыттарын тарҕатыахха сөп.

Ким хайдах бэлэмнээҕэ педагогическай ааттыларга көстөр. Быйыл ороһуоннаах педаагыдыларга кыраҕыллыбыт 110 дакылаататтан 77-тэ республикаҕа ыытыллыбыта. Ол түмүгэ сотору биллиэҕэ. Аастыт сылга республикаҕаары аҕыйыларга кыттыбыт 87 дакылаататтан 63-гэ бириэмэлэрэ, үлэ аатырдара наараадаламмыт этэ. Оттон интернат-оскуола кууччча тылынан уонна литературатыгар учууталларын опытын түмүү ыытылыыта. Ол биллэн турар, атын оскуолаларга көмөлөөх буолуоҕа.

Учуутал үлэтин барыта оттүгэр, ол иннигэр бастатан туран, кини бэйэтин билиитин хаҥатыытыгар хайдах дьарыктанарын түмүү, ырытар, түмүктүүр уонна сорудахтары туруорар этэбиэнэ аттестациялаах буолар. Аттестация 5 сыл сайаатан ыытыллар, оттон оскуола иннигэр туһаныах үлэ сыл ахсын ыытыллыахтааҕа өйдөнөр. 1978—1979 сс. аттестацияламмыт 214 учууталтан 38-гэ үлэлэрин туһугар сорудах ылбыттар. Ол биллиҥҥи туруттан 6 эрэ киһиттэн сотулуннар, атыттар биллиилэрин, үлэлэрин таһыма кердөөлгэ эпилиттик кэлик.

Учуутал төбөтүн билиитин хаҥатар, дьоҕуурун сайыннарар да, кини улэтэ сочиноон көдьүүстээх. Онон бэйэ билиитин быыстаныахтын, утумнаахтын хаҥатыныы кини мүччүрүйбэт изҕэ, эбэҕэнэҕэ.

Л. ЕГОРОВА,
методкабинет сэбиэ. диссэйиэ.

Рабочайдар махталларын ылаллар

Кытаанах орто оскуолатын иннигэр тэриллибит Н. Ф. Смирнова салайааччылаах үлэ уонна сынньалаҥ лаагырын оҕолоро бэлиэх ХаҥалаасҚа сайыллаҕыылар.

Люда Пономарева, Дора Сидорова, Сардана Захарова уонна Геля Коркина 120 ороҕу ньиҥэйи бэс ыйын 15 күнүттэн туппуттара. Онтукаларын күнүгэ икки-иккитэ хаһыы оҥорон сиэтэллэр, үүт иһэрдэллэр, ороон мэччитэллэр.

От ыйынаабы привестэрэ биирдии тоннаҕа 21 кг этэ, билиҥҥилэрэ эссо улахан буолуоҕа,—диэн үөрэхтээх фельдшерэ Мария Дмитриевна Попова.

Оттон Люда Новгородова, Надя Соловьева, Айта Собакина ыанньыксыттыыллар. Кыргыттар «елочка» аппаратынан бэрэ тутта үөрэммиттэр.

—Оҕолорбут улаханнык абыраталлар, 11 ыанньыксыты солбуйа сылдьаллар «Аргыс» фермаҕа эмиэ 5 кыыс баар. Отделение 7 ый түмүгүнэн аастыт сыл күүһүннүннүк кэмиттэн 659 центнеринэн элбэҕи ыаталар. Үүт ыанньыс былаанын 101,9 бырыһыан толорон иһэбит. Онно барытыгар кинилэр кэмнаатталара эмиэ баар.

Оҕолорбутугар, кырдьык, махталбыт улахан. Лаагыр аҥыллааҕыттан үлэҕэ тахсыспыт повар Февронья Герасимовна Макароваҥы ойуччу тутан болҕоҥнобыт. Кини лаагыр повара эрэ суслбатах, саамай ыллаабынайа — бэртээхэй наставник. Элбэх итинник дьонноох миҥи,—диэн управляющай Павел Николаевич Скрябин үөрэ-хөтө ахтар.

Күрүө тутаччылааҕы Коля Коркин салайар эбит. Үлэлэрин Улахан Сыһыыттан от ыйын 1 күнүттэн саҕалаабыттар. Биһиги сылдьарбыттыгар 4 км тахсаны туппуттар этэ. Сыралаах биэрэстэлэрэ дьулуурдаахтын айаныыр Володя Новгородов, Пахом, Валентин Пономаревтар. Пана Сидоров уо.д.а. ордук ыһаммыылаахтык, таһаарылаахтык үлэлиилэр.

Отчуттара Николай Николаевич Миронов салайар. Кинилэр 25-лэр. Иликиэрэннэн оттуулар. Атырдьах ыйын бүтэннэ күннэриннэҕэ туругунан 181 тонна оту соҕотуоҥкалаабыттар, былаанарын 90,5 бырыһыан толорон иһэллэр.

Уйгуну-быйаҥы дэлэтиспит үлэһит оҕолору сотору оскуолаҕа барахсан үөрэхтэ, кини тутта кэрсүө.

Ю. МИХАЙЛОВА,
«СО» анал. корр.

СНИМОККА: үлэ түгэн.

П. Оковешников фотолара.

Үлэбэ хорсун быһыы магистраллаах

ДУОГАБАР ЫЫҺЫЫТЫНАН

Москва чугаһыгаары Тучковскай тимир-бетон оҥоһуктар заводтара БАМ-ҥа ыарахан эшелону болдьох иннинэ атаарда. Ити тимир суол үлэһиттэрэ промышленнай тимир суол салаалар икки ардыларыгаары предприятиетын үлэһиттэрин кытары биирдэ үлэлиир туһунан дуогабардарын түүн түмүгэ.

ССТА корреспондента Тучковскай завод Тимир—Чаара учаастагар конструкциялары бэлэмнээччилэрэ и бир беденнорэ буоларын бэлиэтиир. Кини күн ахсын 350 кубометр тимир-бетон оҥоһуктары атаарар. Онтон эстафетаны тимир суол үлэһиттэрэ ылаллар иннэлэ түмүк станцияларга сыстааптары туолкайдык тэрийэллэр охсоллор. Онон вагоннар таах туруулара таһаарыллыбат.

Кыраайы ыытар: Саха АССР Дириҥ Сэбиэтин Президиумун уонна Саха АССР Министерстванын Кыраайы ыытыы боппуруоспутун бастакы заместителэ Н. Н. Ивановтан.

КҮҺҮҢҢҮ ИҺИН ОХСУҺУУ БЫҺААРЫЫЛААХ КЭМЭ

Эбэһээтэлистибэ туолуутун бэрэбиэркэлиибит

ТЭРЭЭҺИН СУОҐУН ТЭМТЭРГЭНЭ

Карл Маркс аатынан совхоз Одьулуунаабы отделениетыгар Туолбут комсомольскай-ыччат коллектива урукку, биир үчүгэй үлэлээҕиттэн биллэрэ. Манна үүт ыамын үүс маастардара үлэлэбиттэрэ. Итиҥ аҥа колуонэ үлэҕэ үтүөкүннээх эстафетатын толоннөөх сүрэхтээх, эрчимнээх итинирдээх эдэрдэр тупуттара.

Ол эрээри, ангардас эрдэҺин мелтэҕүттэн, 12 ыанньыксыттаах, 192 ынахтаах бу улахан фермаҕа сайыҥгы мэччирэн ыйдарыгар үүт ыамы өкүйбэтэ. Манна сайыны быһа эбии аҥылык ханнык даҕаны көрүүгэ сиэтиллибэтэ. Күҥүгэ ыныах ахсын 2-лии кг курдук комбикорму кураанахтыы салаталлар. Онон эбии аҥылыгы бэлэмниэхтээх Егор Пинигин бэрт холкутук сылдьан электродойкаҕа оператор эбэһиҥнэһин толоруунан ааҥнурданар. Фермаҕа кытаанах ынах үүс. Ол даҕаны охсуутуттан буолуо, ынахтар сиргэ хонуулара, ыам көтүүтэ сайыны быһа таһаарыллыбыт. Онуоха бостууктар Яков Колесов уонна Иннокентий Старостин манаан сылдьан сменаннан мэччитиҥни тэрийбэтэхтэр, тустаах үлэлэригэр эппиэтэ суох сыҥыаннаспыттар.

Ардахтартан мэнэйдэн ыйтэ аатыран аҕыйах хм сиргэ үүт таһар массыына үүс түбэлтэҕэ кэлбэтиттэн бу күннэргэ ныкытэ эрэ ыы олороллор, ыабыт үүттэрин сиэпэрэ-тэрдиллэр эбит. Сурах кордоххо, аҕыйах хонуктан бэтэх уонсайыан даҕаны күнгэ никкитэ ыаһыгыа киирбиттэр үһү.

Быйыл орто оскуоланы бүтэрбит Евдокия Устинова, Наталья Шестакова, Маргарита Колесова, Елена Никонова, Анна Константинова, Екатерина Ефремова фермаҕа мачыыксытыыны сана үлэлии кэлбиттэр. Кини-лэргэ быйыл үһүс сылларын үлэлиир уонна ыаһын үөрэхха барыахтаах кыргыттар ынахтарын туттарбыттар. Онон ынахтара суох хаалбыттар солбуһаҥыгга, араас быстах үлэлэргэ, ньирэй көрүүтүгэр сылдьаллар кыстыкка киириигэ субаҥ сүөһүгү тутуохтара үһү. Ол иһин биригэдиир сороховторугар уочаратынан оттул биэртэлээн нэдиэлэ хонута сыҥньаталыы «ньыманы» тобулбут. Холобур, балаҕан ыйын 1 күнүгэр, биһиги сырытахпыт күн, үс кыыс эгулга сылдьалларын туһунан кэпсээбиттэрэ. Фермаҕа үлэлээччилэр барыа комсомолецтар. Ол эрэ-баччаанга диэри трудкомсордара суох олороллор.

Ферма сайыҥгы мэччирэн эйдэрыгар хас биирдии фуражнай ынахтан 1100-түү кг үүт ыыр эбэһээтэлистибэлээх. Ол иһигэр ыанныыксыттар Х. С. Дьячковская, С. Д. Пудова уонна старшайдара Нюрбина Старостина 1200 кг үрүҥ ылгын дэбилитэрэ сорунтаммыттара. Бу баллэммит үрдүк көрбиилэрин сиги биллэхтик ылыыларыгар отделение салаатата гаа быстастаах усулуобуйаны тэрийиэхтээх этэ. Кесторүн курдук, ити кыаллыбата.

Ол түмүгэр саамай үүттүгэнньэх мэччирэнньы бастакы ыйыгар эловойунан 98721 кг үүтү ыахтааҕын баара-суоҕа 68576 кг-нан толорбута, фуражнай ынахтан үүтү ылыы эбэһээтэлистибэтин 57-лии кг-нан кыайбатаҕа. Оттон ангардас от ыйыгар ынах ахсыттан сыччах 161-лии кг-ны ыланнар, үүт валовой ыамын сорудаҕын 12072 кг-нан толорботохтоҕо. Атырдьах ыйыгар үүт валовой ыамын эбэһээтэлистибэтэ 11086, хас биирдии фуражнай ынахтан ылыы 73-түү кг-нан толоруллубата. Онон сыл аҕыс ыйыгар Туолбут комсомольскай-ыччат ферма коллектива туруорумут соругуттан ыраастаан хаалан иһэр. Ити кэнэ ынах ахсыттан 50-түү кг үүт ситэ ыаммакка, үүтү валовой ылыы сорудаҕа 11197 кг-наа туолбата.

Олгом үүт иһин охсуһуута ферма итинник балаҕаннаҕаабын көрдөн олорон Одьулуун отделениетын салаатата, чуолаан биригэдиир Е. Е. Карпов, баччаанга диэри быһаарыылаах дьаһаллары ылбакка олорор. Сайылыктан кыстыы буллуу суоду тирээн кэлиир диэри КВ оҕох үлэлэбэтэ, онон эбии аҥылык бэлэмнэммэтэ. Хата биригэдиир Емельян Егорович «санаатын түһэрбэт» ыанныыксыттарга бу аҕыйах күннэр истэригэр КВ оҕоҕу үлэлэтэргэ эрдэннэ-рэрин кубулуппат.

Отделение оҥу аһан совхоз үүт ыамын сорудаҕын толоруулларыгар биир быһаарар оруол лаах бу улахан коллектив үлэтин сөргүтүүгэ, мантан күһүн үүт ыамыгар намтаппат туһугар үлэлиириигэр усулуобуйаны тэрийиигэ, хаалыыттан тэхсар суолта киллэриигэ, быһаччы дьаһаллар ылыллыах тустаахтар.

С. АЛЕКСЕЕВ,
хаһыат аналл. корр.

«КҮНҮ БЫҺА МӨХСҮҮ» ҮӨТЭЛЭЭБЭТ ТӨЛӨБҮРЭ

- Хатылы комбайнердара арбысарбылар.
- Бурдун «дьаалатынан» кууруоҕа үһү.
- Буруйа «Моттойоҕо» дуо?

Субуруускай аатынан совхоз Хатылыыларыы отделениетын бурдуктаах баайыыларыгар тиийиитигэр үс комбайн тохтоон туруллара. Арбысарбы көрүгүнэх үлэйиттэр чайдаах олороллорор. Отделение салаатата 4 комбайн дьыбитэ, биирдэстэрэ ханна буоллаҕай диэн муодарааан ыйыталаспыллыытыгар:

— Күнү быһа өрөмүөнньэн соторутааҕыта хаамтарбыппыт да бааһына түгэҕиттэн төннүбэтэ, эмиэ алдьаннаҕа буолуо. Саас өрөмүөнньэммиттэрэ эрдэри саппаас чаас суох буоллаҕына хайаан туһэн кэлиэхтэрэй? — дэспиттэрэ киниилэр.

Бурдук быһыытын атырдьах ыйын 24 күнүттэн саҕалаабыттар. Оттон биһиги сылдьыыбытыгар, атырдьах ыйын 31 күнүгэр, баара эрэ 20 гектары быстарбыт эбэлэр. Инки комбайн эбии кэбиэхтээҕэ кулуун сахалгар туралларын үһү.

— Ахсыа этиит, оттон биирбит көҥүлүгэ Туолумаҕа иккэ улэйин кыырбыт үһү. Күннэ-дьылтан, техника сатыыланыытыттан тутулуктаннан букатын үлэлэбит да кэриэтэбит, сарсыардаттан киэһэҕэ диэри мохсобут да үлэбитин көр эр, бу дьүһүннэх ыытар, — комбайнер И. А. Протопопов кэпсиир.

Техника маннык быыр-дэйэктаах кэмнэ сааламмакка үлэлиирэ, ордуттан хааччыллыах, онно сирэй эмиэ и үгэр дьон баар буолуоҕа хаахтар. Хатылыга ол кэмнэхтэр эбэтэ буоллар.

Бурдуҥу кутар машинаҕа тиийбит. Оператор А. И. Константиновы, рабочай С. Л. Гоморевы көрсобут.

— Бурдун дэлби кэнчэрилгэн сиэмэҕэ уурулар кыаҕа суох буолбут, көр бу күн-күөх, — диэн Степан Львович бурдуҥу ытыһан көрдөрөр. — Агрономмут куораҕа студенпары таһаара барбыт үһү, онон хайдах ыанарбытын чуолкайдыы былбаппит. Ыраастаабыт да сиэ бэрт күн-түөх. Хаҥа хараҕаҥыт дии? Ити турар сарайга.

Балачча киэҥ сарайга киирбиит. Биир массыына нэриҥ бурдун кутуулубут.

— Хайа үрдэ тэстэр эбит буолбат дуо, оттоҕо хайдах куурар?

— Хайдах буолуой, оттон дьаалытынан буоллаҕа дии, абырахтаан көрбүт да улахана бэрт, кыфф суох диллэр, бэлэтын көстүбэт матырыйаал быыылаах дии. Арааһа бурдук үнэх сүөһү аҥылытар барыыны, ууран да туһа кыра буолуо, — дэһэллэр үлэйиттэр.

Дьэ ныдьын, балаһыанньа олус ыарахан эбит. Күн-дьыл мэнэй дэрин аҕыстахха даҕаны тэрээһин сатаҕайын, ол баайыстыбаннаҕа тустаах сыҥыны бэлиитэбэт буолуохха табыллыбат. Эмиэ ахсын кураанах айдаарыы, үлэ дьаалатынан үстүүта, эл-дэл үлэлэйии, хомуурга техниканы бэлэмэ суох таһаарыы, хомуллубут да үүнүүгэ нэлэйэ хараҕбат буолуу сыл ахсын таһалоох почот тахсарыы? Хатылыылар онтон түмүк оготоллоро уолдьасыата дуо?

М. МИХАЙЛОВА.

СҮӨҺҮ КЫСТЫГАР — ҮЧҮГЭЙ БЭЛЭМИ!

Кырдьаҕас ыччаттары көҕүлээн

Эн аттыгар туох дьаһыы айдаана, сүнсүгүн, үтэ суох үлэлии-хамсыы, дьоҥҥо, тулалыыр эйгэҕэ туналааҕы, үтүөнү ситэрэ сылдьар дьон баар буолаччылар. Олортон биирдэстэриэн биһиэхэ, Карл Маркс аатынан совхоз Одьулуунаабы отделениетыгар, пенсионер Иннокентий Михайлович Старостины аатыахха сөп. Кини—саһын тухары колхоз уонна совхоз производствотыгар үтүө сыратын-сылбатын биэрбит, эдэр саһын үтүө күннэрин анаабыт кырдьаҕас.

Эйбэх оту оттообут, маһы мастаабыт опытаах үлэһит билигин да ьаны бэйэтин баҕа оттуулэн сүбэлии-амалыы, ардыгар, быһаччы тутуһан хабыһан көмөлөһө сылдьар. Ол курдук, быйыл үөрэнэччилэри түмэн кыстык хотоннор өрөмүөннэригэр көмөлөһөргө инициатива көтөхпүтэ. Ити отделение салаатата өрөмүөннэ-

Иннокентий Михайлович аҕыс уолу ыытара. Кылаадыкка хотонун сиэтэлыы муоста-лаатыллар, дьалын, кыбыытын кичэллик оҥордулар. Итиннэ таһыынан Төҥүргэстээх фермаҕа сибиинньэ хотонунан аттаначчылыы өрөмүөннэрэ бүтэрдиллэр. Субу күннэргэ отделение атын хотоннорун сүөһүнү киллэриигэ бэлэмнии сылдьаллар. Бу авеноҕа кырдьаҕас рабочай Дмитрий Герентьевич Дьячковский наставник быһыытынан үлэлэһэр. Оҕолор эйгэлаах үлэйиттэртэн бэлэбхэ үөрэнилэр уонна сайыҥгы сыныыларын туһалаахтык атаардылар.

Ф. СОФРОНОВ.

Үлэ бара сатыыр

Эрилик Эристин аатынан совхоз Холтобооҕу отделениетыгар общественнай сүөһү быйыгы кыстыгар бэлэмнэнии баланча ыытыллар. Ол курдук, тутуллубута хаһыс да сылыгар барбыт 350 сүөһү киирэр хотоно Уйун Алааска быйыл үлэҕэ киириэхтээх. Бүгүн күннэргэ манна ситэрии үлэлэр күрүөмнээхтик ыытыллаллар. Итиннэ бэ-

At Ууланыт хотоҥуттар балаҕан ыйын 1 күнүттэн ороҕу уонна мэлтэх туруктаах ньирэйдэр кыстыгы буллулар. Киниилэри бастакы күннэртэн оҕуннан уонна эбии аҥылыгынан хаччылыыны. Ньирэйдэри көрүүгэ опытаах үлэйиттэр сүүмэрдэнилэр.

В. Л. Прокопьев салаҕаччылаах аналлаах звено Лампа ферматыгар сага хотону тутар. Кинилэр ити объекты бу ый 10 күнүн диэки үлэҕэ киллэрэр сорунтаахтар. Онон буорун уонна дьиэн үлэлэриигэр субуо түннүктэр тэриллиэхтээхтэр.

Холтобо отделениетыгар общественнай сүөһүгэ дорохкой аҥылыы бэлэмнээйии тэтимэ олуо быстаан. Манна баара-суоҕа 1360 тонна от соботуонналанан, графиктан ыраабыынан хаалыы табыста. Онон субу күннэргэ оттуур кийи ахсаанын аҕыйаппакка, быаланы толорор туһугар үлэ тэриллиэхтээх. Отделениеҕа 250 тонна сиилэс, 320 тонна от мэккэта бэлэмнэнэ.

Отделение атын дьаһаны кыстык хотоннорутар быстах өрөмүөннэр үлэлэрэ ыытыллаллар.

Г. АДАМОВ.

Барвара Романовна Местникова — «Чурапчы» совхоз Килэҥнитээҕи отделениетын биир бастыҥ рабочайа. Кини сүөһү итинтигэр эдэр саһыттан үлэлиир. Ол да иһин быйыл сайын отделение салаатата ороҕу төрөөбүт уонна мэлтэх туруктаах 60 ньирэйи көрүүгү-хараҕыны итэҕэйбита.

Опытаах үлэйит быйыл VII кылааска үөрэнэр кыһыынан Варвара сага төрүөҕү сайыны быһа кыра оҕолуу бүөбэйдээн көрдүлэр-кһиттилэр, аһаттылар. Кинилэр Харамаайа сайылык өлгөм мэччирэнэ ньирэйдэриэр таба гуһаныллар. Онон сага төрүөхтэр туруктара лаппа тубуста.

СНИМОККА: В. Р. Местникова ньиҥнаан үлэлэрин көмөрдөр.

ҮӨРЭНЭЭЧЧИЛЭР КӨМӨЛӨРӨ

Саас үөрэх дьыла бүтэрин кытта, Хатылы орто оскуолатын үөрэнэччилэрэ: Надя Ефремова, Аня Попова, Вера Неустроева, Люда Давыдова, Ира Чичигинарова, Вера Попова, Настя Литвинцева Субуруускай аатынан совхоз Хатылыыларын отделениетын Биттики сылыгар ыанныыксыттыыннаах тахсыыттара. Кинилэр опыттаах ыанныыксыт В. К. Доротунова салаататыынан иккис сайыннарын манна үлэлиилэр. Хаҥас Эбэ сайылыгар 9-с кылааҕы бүтэрбит Надя Кривошапкина хайыы-үйэ үүс сайынын үлэлиир. Кинилиин сэргэ эдэр-дьон балыстыы Дуня уонна Вера Федоровалар иккис сылын маннык-ыксыттыыллар.

Оҕолор барыа үлэлэригэр кыһаныылаахтык сыҥыаннаһаллар. Кинилэр үлэлэбит эбэ-ыдарыгар отделение үүт маҥыныгар совхозка бастакы миэстэни ылла, үөрэнэччи ыанныыксыттар барыа былаанарын толордулар. Оҕолор бэйэлэрин үлэлэриэн эрэ мунурдамматтар: туох ыыйтарбата да барыыгар күүстүүлүк буоллаллар. Биттики сайылыгын учуотчута ыалдьыбыттыы Надя Ефремова уонна Аня Попова солбуйан суохтаппатылар.

Отделение салаатата ферма ыанныыксыттара оҕолорбутугар махтана-ыт, инилэргэ үтүгэй үөрэх, сатыыныгар баҕарабыт.

А. ВИНОКУРОВА,
биригэдиир.
Т. ИЛЛАРИОНОВА,
инструктор-ыанныыксыт.

Намибия проблемата оннун тоҕо булбатый

ХНТ Генеральнай Ассамблеятын Африка тутулуга суох дойдуларын модуйуулларынан мытыллар аналлаах сессиягa балаҕан ыйын 3 күнүттэн 11 күнүгэр диэри Намибия проблематын дьүүллэҥнэҕэ.

Ити проблема дьиҥнэ хаһооло туруй? Биллэрэ курдук, Намибия (эбэтэр аҥаардас үөс бүтүүтүгэр сэриилэн ылан баран колонизаторлар алтыбыттарынан Соҕуруу-аҕыс Африка) аан дойду бастакы сэриитигэр диэри Германия протекторатынан аҕыллара, оттон 1915 сыллаахха Соҕуруу-Африканскай Союҥунан (билигин САР) оккупацияламыта. 1945 сыллаахха кини ХНТ аан дойдутааҕы эпиэскэтин систематыгар киллэрилиннэ. ХНТ 1966 сыллаахха САР Намибиянаа мандаатын көтүрбүтэ. Ол иэдэтэн, хайдыы-үйэ 15 сыл устата, ХНТ ылыммыт бүтүн кэккэ дьоҥуннаах резолюциялара баалларын үрдүнэн, САР арааҥы государстволар аҥаастык өйөөҥүнэрэ тэрийэн дойдуну сокуоннайа суох оккупациялаан олорор.

Расистар уонна империалистическай державалар Намибия сиртэн хостоноро баҕарбат баалын-дуолун—кини аан дойдуҕа алмаазы биэрээччилэртэн биир бөдөҥнэрэ буолар, онно ураны хостуу аан дойду үрдүнэн бөдөҥ рудник баар—холбоҕон талыылларын-халлыыларыгар уҥуоттаатахха, киниилэр өсөйүүдэрин биричиинэтин өйдүүр ыарахан суох. Империалистарга

Африка континеныт тутулуга суох дойдуларын утары туруламмыт байыаннай блаппдармыга кубулуталыбут дойду байыаннай-стратегическай оттунан ураты улахан суолталаах.

Намибийскай норуот оккупаннар соҕуруу сатыыр дьыалаларыгар бастаҥнэр саҕаата суох. Кини көҥүл өйүн сабилэ-ниидэх охсуһуута турумута, ону ХНТ намибийскай норуот суос-соҕотох сокуоннай представителинэн билиммит партията СВАПО баҕалаабыта.

Намибиянаа босхолоҥуулаах охсуһуу толоҥун саҕа охсоро дьулуйан биэс арааҥы НАТО чилиэнэрэ державалар (АХШ, Англия, Франция, ГФР уонна Канада) ити дойдуну политическай сүрүннэрэ«ннигэ «инициатива» көтохпуттэрэ. Киниилэр САР-га уонна СВАПО-ҕа ХНТ хонтуруоллаах ыйынан быыбары ыытарга этии киллэрбиттэрэ. ХНТ быыбыан салтынан туран, ити державалар быыбар хаамыытыгар сабыдыалыырга уонна марионеточнай партиялар, САР интэриэнэ көмүскээччилэр кыайыыларын хаачыйарга суоттаммыттара. Ол үрдүнэн норуот өттүгэр эмиссабай ойоҕуллэ эрэннэҕин эрэнэр СВАПО быыбарыгар ыытарга соҕуоҕастаа, оттон САР ити этиини ылым, маҥаран.

Арааҥы державалар политиканарын сирэй хорбоҕо быыл тохсунньуга буолан аастыт Женеватааҕы конференция хаамыытыгар эмиэ көстүбүтэ. Онно күннээҕи бэбиэскэ ыыгаабыыт пуунарынан Намибияҕа уоту тохтотуу итиэннэ, кини тутулуга суох буоллуутун хаачыйарга ХНТ Ыыгаанын олоххо киллэрин болдьоҕун туһунан сөбүлэһиилэр буолбуттара. Соҕуруу-Африканскай делегация ханнык баҕарар ыыманан кэпсэтиилэр остуолларыгар марионеточнай партиялар представителлэрин олордорго уонна киниилэри «тэҥ бырааптаах» өрүттэр быыыларынан көрдөрөргө соруммуттара. Расистар бэйэлэрэ туруорар дьоннорун аан дойду биллиэрин ситиһэн баран, ыыгаабы марионеталарга биэрэн туран байыаннай суолунан бэйэлэрэ кэлтэйдин «сүрүннэ«ннэрин» ыыгаабыт олоххо киллэрэргэ суоттаммыттара. Арааҥы державаларынан ускайданар САР делегацыятын буруйунан конференция харгыстаммыта.

Билигин расистскай былаастар Намибияҕа марионеточнай режими тэрийэргэ салгыы соруналлар. Онно хайдыы-үйэ «премьер-министр» — үрүҥ плантатор Дирк Мадж баар. Итини тэҥэ танкаларынан, бомбардировщиктарынан, штурмовиктарынан уонна артиллериянан сэбилэммит 110 тыһыынча киһилээх оккупационнай армия күүһүрдэллэр.

Котохтэриттэн АХШ уонна натовскай сэриитимсэхтэр өйүүлэриэн билэр итиэннэ итинник бөдөҥ күүстээх расистар «намибийскай национа-листар базаларын урус-халлыыр» сылтарыынан ыаллыы Анголаҕа агрессивнай сабыта түһүүлэри оҥорттууллар.

Ол эрээри расистары империалистическай буоҕойдоһаччылар прогрессивнай аан дойду бүттүүнүн өйөбүлүнэн туһанар анголецтары уонна намибиецтары куттуур кыаллыбатын итиэннэ киниилэр хайаан да кыайыахтаахтарын өйдүөхтээхтэр. Оччоҕуна империалистическай державалар расистскай хабаанналах политиканнара киниилэри бэйэлэриэн интэриэстэрин утары туһаайыллыбыт харгыска кубулуйуоҕа. Африка соҕуруу өттүгэр күөдүйбүт баҕаар киниилэри хамплархай хорууда аттыгар туруоруоҥ.

А. РАЧКОВ.
(ССТА).

Редакция ПОЧТАТЫТТАН

Сыламтата суох үлэһит

Нөөлэрэ суох тулаайах хаалбыт оҕолорун соҕотоҕун атахтарыгар туруорда. Дьэтэн көрө-көрө тустаах үлэтин доҕоҕо таччы толороро. Оттоон кини, отделение ветеринара, үүстүк кэллэҥнэбардаҕына эрэ табыллара. Отучча сыл сыламтата суох үлэ кэннитэн быыл Егор Тимофеевич Егасов бочуоттаах сынньалаҥна тахсыбыта.

Билигин даҕаны кини сөҥдьүтэр олорбот. Сэн уруккутуттан Амма 17 күүлэрэ алаастарынан моой оттуур. Билигин кини 270-тан тахса бутулу бачыыратта.

Тоҕоостоох Мырылатыгар дьон олоҕо туспааҕай, итэҕэс-быһаҕас суох буоларыгар ыһанар — ороҥуон хаһыатыгар «Сана олоххо» кини суруйбут суҥаар сигналларын, критическай суруктарын үүстүк көрүөххэ сөп.

В. ЛАЗАРЕВ.

Оонньуурдарга наадыйабыт

Оҕо оонньуур ноҥуо ылбахха үөрэнэр, туладьыр эйгэни билсэр. Ол иһин оҕолор саастарыгар тан юрон оонньуур арааҥа эмиэ уларыйан, толкуйдатар ньаҕа улаатан, уустугуран иҥиэхтээх.

Оттоон бийиги детсад тарбытыгар кыра саастаах оҕолорго аналлаах олус судургу оонньуурдартан ураты суох. Ол бийиги кыһаллыбаппытыттан буолбатах. Райпо хаччыйбат. Байҕабит куоракка да кыырэн бу-лар ньахпыт суох. Онон оҕолор тустарыгар бу боппуруос сөптөөхтүк быһаарылларын күүтэбит.

В. НУСТИНОВА,
деткомбинат сэбиэдиссэйэ,
Е. ИННОКЕНТЬЕВА,
3 №-дээх детсад интэччитэ,
Чурапчы с.

Остолобуойу аҥа охсуохха

Мыҥдаҕаайы бөҕүөлэтэр остолобуой наадатын туһунан пайщиктаахтар мунньахтарыгар боппуруос хаста да туруорулла сылдьыбыта эрээри ханнык да дьаһал ылылыбата.

Манна саас ахсын борокуот аҕалбыт тапаҕаһын сүөкэҕэйиигэ, ньаҥа ону оройуон киниигэр, нэйилиэкэтэргэ таҥыыга, бийиги аҕыыбытынан, сылга манна 9-10 тыс. киһи ньэрэ барар. Онно өссө сайын Амма өрүс кытылыгар сынньаҥ ньолээччилэри эбэн кэбис. Бу дьон бөҕүөлүөк» биэр ыала суох буоллахтарына, бэркэ эрэйдэналлар.

Онуоха райпо салаатата сөптөөх быһаарыыны ыларыгар, туһаанныах үлэһиттэриэн хаччыйарыгар баҕарабыт.

Маны ууоттуур, остолобуойу аҥа охсор наада.

И. КОНСТАНТИНОВ.

ПЕТРИКОВСКАЙ ОЬУОР МААСТАРДАРА

ДНЕПРОПЕТРОВСКАЯ УОБАЛАС. Петриковскай оьуор уратылаах искусствотын историята аар былыргыттан торуттээх.

Хонуу үлэлэрин түмүктээн баран баанынайдар арааас үлэлэриэн дьарыктаналлара: тимириэн уһаллара, маастан өгөлгө шадалаахҕары оҥороллоро, тэнгэс ергиллэрэ, бычыгыалыыллара.

Дьиэлэр иитиэлэриттэр, иннигэ-хомуоска, сыарҕалар биттэстэриттэр күүгэннэх оҥуулары итиэннэ орнаментнары эйбит маастардар аттарын-суолларын ким даҕаны биилбэт! Оларааҕы кинилэр искусстволарын кистэлэҥнэриин петриковецтар биэтэк харыстыыллар, колуонаттан колуонаҕа биэрэллэр. Салгыныгэр оҕо художественнай оскуолата үлэлиир, онтон каныгаска маастардар биографиллара сөҕэлиннэр. Киниилэр стажировканы сувенирдарын аан дойду 15 государствотыгар ыытар «Дружба» фабрикаҕа бараллар.

Сиинэкка: «Дружба» кылаабынай художника, УССР народнай айымныытын үтүөлээх маастара Василий Иванович Соколенко бэйэтин мастарыскыйытар

А. Запара фотота. ССТА фотохрониката.

Балаҕан ыйын экрана

Режиссер П. Чухрай советскай-китайскай сыныаннаһыыларга олоҕуран туруорбут «Мосфильм» студия «Люди в океане» диэн аатаах хартыыната оровуогна кылгас болдьоохо кэллэ.

Тихай океанна советскай пограничниктар штоҥ комнэр иэдэйиэ түбэлит китайскай балыксыттары быыһыыллар. Быыһаммыттар антисоветскай өй-санаа ухханнытар иҥэн уонна бэйэлэрин былаастарын репрессиялаттан куттаан, бийиги погранничниктарбытын күүс оттунан туттулар диэн сымыйа аан буруйдуулар. Киниилэр хараҥа саналарынан салайтаран ыар буруйу оҥороллор...

Фильмэ биллиннэх актердар В. Спиридонов, С. Тюма, Л. Мдивани, Алма Атаатааҕы корейскай театр артиһа О. Ли уо. д. а. оонньуулар.

«Два долгих гудка в океане» («Ленфильм») диэн хартыыныны В. Родченко туруорбут. Манна муччургэннэх быыылаанар өйөөлөнэллэр. Уҥуох хотугу биир кулгэ баҕасскай инкассатордаах гидросамолет суҥаллык түнэр. Экиллэх үөнгэ ыкассатор кытаанах тахсаттарын кэтта, күүстээх тыал гүҥнэ самолету ыгыта барар. Биллибэт киһи самолет иннитэн моҥоччуктээх хаҥыны ылар. Кини сойуччу корсубут геологы ылар...

Бу дьыала силиэстийэ органнарынан буолбакка, навигация тиһэх рейсинэн айаннаах иҥэр теплоход хамаандатын уонна пассажирдар немолоруҥын арыллар.

Бэйэ баҕа санаатын ситиһэ, салалта иннигэр, атыҥ киһи сыыһатыа туһаан туран, бэйэни көрдөрөр иннитэн офицерскай доҕордоһуу суруллубатах сокуоннарын кэпсиэхэ сөп дуо? Кореочугэ итинник боппуруоһу биэрэр билигин кэмнэ хотугу биир байыаннай горнизонна буолар сонуулары өйүүлүүр «Ленфильм» киностудия кэтит экраннаах өгиноох «Крик гаҕары» диэн хартыыната.

Оруолларга — А. Васильев, А. Жарков, О. Первеева, Е. Драпеко уо. д. а.

САНА ФИЛЬШЭР

М. Горький аатынан студия уонна Болгария, Польша кинематографистарын холбоҕуктаах үлэлэриэн, «Похищение «Савойи» диэн фильмэ, польскай дипломат уола Янек Боровскай каникулутар Бразилияҕа бараары түбэлит быыылааннара көрдөрүллэр. Фильм геройдарын муччургэннэх сырыылара кереоччуну долгутар.

Одессатааҕы киностудия кэтит экраннаах, өгиноох «У меня все нормально» диэн хартыыната ракетнай войнскай чаас олоҕун туһунан кэпсиэбиллээхтик кэпсиир.

Е. Долматовскай айымныытынан Герькай аатынан киностудияҕа уҥуллубут сангардыллыбыт «Добровольцы» фильмэ 30-с сыллардааҕы комсомолецтар патриотизмнаах дириҥ ис хоһоонноохтук көрдөрүллэр.

Итиэннэ тэҥэ «Москва слезам не верит» («Мосфильм»), «Молодая жена» («Ленфильм»), «Дорогая Луиза» (Франция), о. д. а. хартыыналар хаттаан көрдөрүллэллэр.

П. ЕВГРАФОВА,
киносеть методиһа.

ССКП райкома уонна райсовет исполкома кырдьаҕас коммунист, колхоҕунай тутуу ветерана

ДЕМЬЯНОВ ПЕТР ИОНИТОВИЧ

уҥун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн бокуонньук чугас дьонноругар кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Эрилик Эристиин аатынан совхоз дирекцията, парткома, профсоюҥун рабочкома, комсомольскай комитета, Чаҥыр отделениетын совета, сельсовет исполкома колхоҕунай тутуу ветерана, ССКП чилиэнэ

ДЕМЬЯНОВ ПЕТР ИОНИТОВИЧ

уҥун ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн бокуонньук аймахтарыгар, биэрэр дьонноругар дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Редактор э. т. С. А. ПОПОВ.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с., Карл Маркс уул., 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар—21-495, уопсай — 21-505.

«Сана олох» («Новая жизнь»)— орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ № ЗАКАЗА 106. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3168.